

Persbericht

van het EU-drugsagentschap in Lissabon

GEZONDHEIDS- EN SOCIALE RESPONSEN OP DRUGSPROBLEMATIEK

EMCDDA publiceert eerste Europese handleiding voor een respons op drugsproblematiek

(24.10.2017, LISSABON **EMBARGO 11.00 uur Midden-Europese Tijd/10.00 uur Lissabon-tijd**)

Wat kunnen we doen aan de problemen van oudere heroïnegebruikers? Hoe kunnen we dodelijke slachtoffers van zeer krachtige fentanylsoorten tegengaan? Hoe voorkomen we schade door drugs- en alcoholgebruik op festivals en in clubs? Dit zijn enkele van de vragen die aan de orde komen in een nieuwe Europese handleiding die vandaag is gepubliceerd door het **EU-drugsagentschap (EMCDDA)**⁽¹⁾. In de publicatie ***Health and social responses to drug problems: a European guide***, wordt geput uit inzichten uit dertig landen. Het agentschap presenteert zijn eerste overzicht van maatregelen en interventies die momenteel beschikbaar zijn om de gevolgen van illegaal drugsgebruik tegen te gaan. De handleiding is bedoeld voor personen die drugsproblemen benaderen vanuit het perspectief van volksgezondheidsbeleid en voor professionals in de eerstelijns gezondheidszorg.

Drugsgebruik vormt een complexe en voortdurend verschuivende problematiek. Een grote verscheidenheid aan programma's speelt in op de verschillende behoeften en doelstellingen. Deze nieuwe gids biedt een praktische leidraad voor een betere respons op drugsproblemen en levert de bouwstenen voor de ontwikkeling en succesvolle uitvoering van goed gerichte interventies.

Alexis Goosdeel, directeur van het EMCDDA: "Het EMCDDA ondersteunt beleidsmakers en professionals bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleidsmaatregelen en programma's die kunnen bijdragen tot een gezonder en veiliger Europa. In deze innoverende handleiding worden enkele grote actuele problemen inzake druggebruik en de gerelateerde uitdagingen voor de volksgezondheid behandeld. Ook biedt ze de lezer een wegwijzer doorheen de verschillende fasen van de opzet, prioriteitenstelling en uitvoering van een doeltreffende respons. Om relevant te blijven, moet iedereen die bij de aanpak van de drugsproblematiek betrokken is, bereid zijn zich aan te passen, te innoveren en nieuwe partnerschappen te ontwikkelen. Deze praktische handleiding geeft hun daartoe de nodige instrumenten, maar stelt hen ook in staat zich voor te bereiden op de drugsproblemen van de toekomst."

In de handleiding worden sociale en gezondheidsresponsen op drugsproblemen beschouwd vanuit drie perspectieven:

- problemen die samenhangen met verschillende **soorten drugs en gebruikspatronen**;
- de behoeften van diverse **groepen** (bv. vrouwen, jongeren, migranten, oudere drugsgebruikers); en
- problemen in verschillende **settings** (bv. gevangenissen, uitgaansleven, festivals, scholen, werkplekken, lokale gemeenschappen).

Met samenvattingen en gebruiksvriendelijke verwijzingen vormt de handleiding een eerste referentiepunt met kerninformatie, voorbeelden van best practices en implicaties voor beleid en de praktijk. De gids biedt tevens toegang tot een breed spectrum aan online beschikbare informatie, in de vorm van links naar concreet bewijsmateriaal en tools.

Op empirisch bewijs gebaseerde respons wint terrein in Europa

“Op empirisch bewijs gebaseerde (‘evidence-based’) respons lijkt gestaag terrein te winnen in Europa, en in het huidige financiële klimaat lijkt de belangstelling voor een zo doelmatig mogelijke besteding van de schaarse middelen in de gezondheidszorg groter dan ooit”, wordt in de handleiding gesteld. Er wordt benadrukt hoe belangrijk het is om inzicht te hebben in het beschikbare bewijsmateriaal dat de effecten van een specifieke interventie schraagt, en in de manier waarop ze moet worden ingezet. Er worden “bewijsratings” toegekend aan de verschillende maatregelen (Spotlight, blz. 23), echter met de waarschuwing dat wat in een bepaalde groep of setting werkt, in een andere context kan mislukken. Een kernboodschap is dat het gebruik van bewijsmateriaal een doorlopend proces is en dat het van essentieel belang blijft om een kennisbasis te ontwikkelen door samenwerkingen op het gebied van onderzoek, monitoring en het delen van best practices. De gids bevat een link naar het EMCDDA-Best practice portal, waar een scala aan bronnenmateriaal is te vinden, zoals het “Xchange”-register van wetenschappelijk onderbouwde programma's en normen om de kwaliteit van de respons te verbeteren (Spotlight, blz. 164)⁽²⁾.

De voordelen van het vormen van nieuwe partnerschappen

Drugsproblemen gaan vaak gepaard met sociale en gezondheidsproblemen, waartussen vaak een wisselwerking bestaat. Daarom wordt in de handleiding nadrukkelijk gewezen op de waarde van partnerschappen tussen dienstverleners op het gebied van drugs en andere terreinen (bv. seksuele en geestelijke gezondheidszorg of huisvesting) om de doeltreffendheid en doelmatigheid van acties en maatregelen te verbeteren (Spotlight, blz. 31, blz. 72). Sommige groepen, zoals oudere opioïdengebruikers met gezondheidsproblemen of drugsgebruikers met psychische problemen, hebben geïntegreerde diensten nodig. Volgens de handleiding is “een effectieve samenwerking tussen verschillende diensten van essentieel belang om tegemoet te komen aan de complexe sociale en gezondheidsproblemen van veel personen met drugsproblemen.”

Er worden voorbeelden gegeven van diverse vormen van samenwerking in Europa, zoals partnerschappen tussen penitentiaire inrichtingen en externe gezondheidswerkers, die het makkelijker maken om iemand in de gevangenis te behandelen, maar die ook de continuïteit van de zorg na de vrijlating waarborgen. Ook slaan clubeigenaars, de politie, gezondheids- en nooddiensten, gemeenten en drugsdiensten de handen in elkaar om de schade van drugs- en alcoholgebruik in het nachtelijk uitgaansmilieu te beperken (hoofdstuk 4.2)⁽³⁾. Daarnaast beschrijft de handleiding de waarde van samenwerking met lokale gemeenschappen en drugsgebruikers om de uitvoering van diensten te verbeteren. Voorbeelden zijn samenwerking rond ruimten waar drugs worden gebruikt, waardoor de schade voor de gemeenschap en de individuele druggebruiker kan worden verminderd (Spotlight, blz. 156), en interventies voor herstel en herintegratie van gebruikers (Spotlight blz. 167).

Benutten van het potentieel van nieuwe technologieën

Internet, apps van sociale netwerken, nieuwe betaaltechnologieën en encryptiesoftware veranderen de wijze waarop drugs kunnen worden gekocht en verkocht. Deze veranderingen hebben niet alleen gevolgen voor drugsmarkten en consumptiepatronen, maar bieden ook nieuwe kansen voor sociale en gezondheidsresponsen. “Om relevant te blijven, zal ieder die betrokken is bij het ontwerpen van een respons op drugsproblemen het potentieel van nieuwe technologieën moeten benutten, zodat preventieve maatregelen, behandeling en schadebeperking beter kunnen worden ondersteund”, zo wordt in de handleiding gesteld.

De aandacht gaat uit naar e-gezondheidsinterventies, waarin digitale technologieën kunnen worden toegepast bij het verstrekken van schadebeperkend advies, het opleiden van behandelaars en het bereiken van kwetsbare jongeren die afstand houden tot formele diensten (Spotlight, blz. 119).

Verminderen van drugsgerelateerde schade: kansen en lacunes

In de handleiding wordt de vooruitgang bij het voorkomen en verminderen van drugsgerelateerde schade (bv. de uitbreiding van opioïdenvervangende behandelingen) in kaart gebracht, maar wordt ook gewezen

op gebieden waar mogelijkheden voor verdere verbetering liggen. Hepatitis C-infecties zijn verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de drugsgelateerde kosten van de gezondheidszorg in Europa⁽⁴⁾. Volgens de publicatie “biedt de opkomst van nieuwe behandelingen nieuwe kansen, en de uitbanning van deze ziekte lijkt nu een reële mogelijkheid.” Hier wijst de gids op de voordelen van betere coördinatie tussen de verslavingszorg en de medische zorg voor patiënten met leverziekten om een adequate behandelingsdekking te waarborgen en gebruikers die het risico op een nieuwe infectie lopen beter te beschermen (Spotlight, blz. 62, figuur 2.5). “Zonder doeltreffende actie zullen de kosten van met name hepatitis C-infecties in de toekomst waarschijnlijk exponentieel stijgen,” is de conclusie.

De risicofactoren die worden geassocieerd met fatale overdoses zijn inmiddels wel bekend, en er is opmerkelijke progressie geboekt op het gebied van levensreddende interventies, zoals de toediening van een antagonistische drug, naxolon, die de effecten van een overdosis opioïden tegengaat. Het toenemende aantal sterfgevallen in Europa als gevolg van een overdosis duidt echter op de noodzaak om de toepassing van deze interventie, en andere interventies die het risico op opioïdengerelateerde sterfgevallen verlagen, uit te breiden (figuren 2.3 en 2.4).

Nieuwe beleidsperspectieven en moderne drugsproblemen vragen om een flexibele aanpak

Nieuwe beleidsperspectieven en veranderende drugsproblemen creëren nieuwe problemen voor de Europese drugsrespons. Zoals in de handleiding wordt benadrukt, is flexibiliteit een must: “... de moderne drugsproblematiek kan snel veranderen en bergt het risico dat het huidige drugsbeleid en de bestaande responsmodellen ons totaal boven het hoofd groeien.” Recente problemen zijn de snelle opkomst van nieuwe psychoactieve stoffen, zoals zeer krachtige opioïden (bv. fentanylen — Spotlight, blz. 52) en synthetische cannabinoïden (Spotlight, blz. 81). Naarmate er meer nieuwe stoffen op de drugsmarkt verschijnen, moet ook de capaciteit van toxicologische en forensische diensten worden vergroot om de eerstelijnsrespons te verbeteren.

Tegen de achtergrond van de huidige sociaaleconomische en economische veranderingen worden de potentiële kwetsbaarheid van migranten en asielzoekers voor drugsproblemen en de noodzaak van diensten die het bestaan van diversiteit erkennen en vertrouwen kweken onderzocht (tabel 3.1 en figuur 3.3). Recente veranderingen van het regelgevend kader voor cannabis in delen van Noord- en Zuid-Amerika hebben de interesse gewekt van beleidsmakers en het publiek in Europa (Spotlight, blz. 40)⁽⁵⁾. En er is groeiende belangstelling, in beide regio's, voor het benutten van het therapeutisch potentieel van op cannabis gebaseerde geneesmiddelen. De ontwikkelingen in het cannabisbeleid zullen mogelijk een kettingreactie teweegbrengen in de vorm van preventie, behandeling en schadebeperking rondom deze drug, en er kunnen waardevolle lessen worden geleerd uit innovaties die buiten Europa plaatsvinden.

De EU-drugsstrategie (2013-2020) beoogt de vraag naar drugs en de afhankelijkheid ervan terug te dringen, drugsgelateerde sociale en gezondheidsschade te beperken en het aanbod van drugs te verminderen. Deze handleiding ondersteunt de strategie voor het terugdringen van de vraag naar drugs en het beperken van de sociale en gezondheidseffecten van drugsgebruik.

Alexis Goosdeel concludeert: “Wij denken dat het EMCDDA het beste kan bijdragen tot de gezondheid en veiligheid van de Europese burgers door een analyse te maken van de drugsproblemen waarmee we geconfronteerd worden en de potentiële respons en praktische instrumenten kritisch te evalueren, ter ondersteuning van beleidsbeslissingen en de praktijk. Deze handleiding is onze eerste – en zeer ambitieuze – poging om informatie over beschikbare sociale en gezondheidsresponsen op drugsgebruik in Europa bij elkaar te brengen in één eenvoudig toegankelijke informatiebron. Door te wijzen op lacunes in de kennis en de praktijk, en op mogelijkheden voor verbetering en ontwikkeling, vormt deze handleiding de basis voor een vernieuwd werkprogramma in de komende jaren.

Noten

(¹) Beschikbaar in het Engels op www.emcdda.europa.eu/responses-guide. Ze zal elke drie jaar worden geactualiseerd (de onlineversie zal regelmatig worden bijgewerkt) en vormt een aanvulling op het jaarlijkse *Europese Drugsrapport* en het driejaarlijkse *Rapport van de EU over de drugsmarkten*. Met deze drie rapporten wordt gestreefd naar het geven van een volledig beeld van de situatie in Europa. Ze zijn bedoeld om beleidsmakers en vakmensen te helpen bij het ontwikkelen van beleid en interventies die zullen bijdragen tot een gezonder en veiliger Europa.

(²) www.emcdda.europa.eu/best-practice_en

(³) In het kader van de "Healthy Nightlife Toolbox" (www.hntinfo.eu — www.emcdda.europa.eu/news/fs1/2017/emcdda-hosts-healthy-nightlife-toolbox_en), wordt informatie over succesvolle interventies rondom drugs- en alcoholgebruik en daarmee samenhangende problemen onder jongeren in het nachtelijk uitgaansmilieu verzameld en aangeboden. Voorbeelden van Europese netwerken die best practice-normen hebben ontwikkeld voor personen die werkzaam zijn op dit terrein, zijn het "Club Health"-project en het "Nightlife empowerment and well-being implementation project" (NEWIP). Gewezen wordt op de groeiende belangstelling voor manieren waarop de drugshulpverlening kan bijdragen tot schadebeperkende reacties in het nachtelijk uitgaansmilieu (Spotlight, blz. 139).

(⁴) Ga voor meer informatie naar www.emcdda.europa.eu/publications/insights/hepatitis-c-among-drug-users-in-europe_en en www.emcdda.europa.eu/publications/pods/hepatitis-c-treatment_en

Ondersteuning van maatregelen ter voorkoming en beperking van drugsgebruik en drugsgerelateerde schade is een prioriteit in de Strategie 2025 van het EMCDDA www.emcdda.europa.eu/publications/work-programmes-and-strategies/strategy-2025_en

(⁵) Ga voor meer informatie naar www.emcdda.europa.eu/topics/cannabis-policy_en en www.emcdda.europa.eu/topics/pods/legal-supply-of-cannabis